

Rättegångsbalk

Första avdelningen – Om domstolsväsendet

1 kap. Om allmän underrätt

1 §

[4001] Tingsrätt är allmän underrätt och, om ej annat är föreskrivet, första domstol.

Domsaga är tingsrättens domkrets. Om indelningen i domsagor förordnar regeringen. *Lag (1974:573)*.

[4001:1] *Lag (1969:244)* innehåller följande övergångsbestämmelser.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971. — — —

7. Förekommer i lag eller annan författning

a) bestämmelse som avser häradsrätt eller rådhusrätt, skall den i stället gälla tingsrätt, varvid dock, såvitt angår tryckfrihetsmål, bestämmelse avseende rådhusrätt gäller endast tingsrätt som trätt i stället för rådhusrätt,

b) bestämmelse som avser tingslag, skall bestämmelsen, om den angår fråga rörande tingshusbyggnadsskyldighet och därmed sammanhängande åligganden och rättigheter, upphöra att gälla samt, om den angår annan fråga, i stället gälla domsaga,

c) bestämmelse som innebär att viss åtgärd skall vidtagas hos eller av häradshövdingen, borgmästaren, rättens ordförande, domaren eller domhavanden och är bestämmelsen endast en domförhållningsregel, skall den i stället gälla tingsrätt,

d) bestämmelse som innehåller uttrycket "på landet" eller liknande bestämning, skall, såvitt ej annat framgår av omständigheterna, bestämmelsen avse område som, innan tingsrätt införes, hör till häradsrätts domkrets,

e) bestämmelse som avser stad med rådhusrätt eller innehåller liknande bestämning, skall, såvitt ej annat framgår av omständigheterna, bestämmelsen avse stad som, innan tingsrätt införes, utgör rådhusrätts domkrets. *Lag (1970:391)*.

8. Förekommer i övrigt i lag eller annan författning hänvisning till eller avses däri eljest bestämmelse, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den nya bestämmelsen i stället tillämpas.

9. Konungen kan i samband med ändring i domsagoindelningen förordna om avsteg från 7 d och e.

2 §

[4002] I en tingsrätt ska det finnas en lagman.

Om regeringen inte bestämmer något annat ska det i en tingsrätt även finnas en eller flera rådmän. I de tingsrätter som regeringen bestämmer ska det också finnas en eller flera chefsrådmän.

Lagmän, chefsrådmän och rådmän ska vara lagfarna.

En tingsrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är lagmannen eller en chefsrådman.

Vid en tingsrätt ska det finnas ett kansli, som hålls öppet för allmänheten på bestämda tider. *Lag (2013:81)*.

3 §

[4003] Tingsrätten skall, om annat inte är föreskrivet, bestå av en lagfaren domare. *Lag (1989:656)*.

3 a §

[4004] Vid huvudförhandling i tvistemål ska tingsrätten bestå av tre lagfarna domare, om något annat inte är föreskrivet.

Rätten ska bestå av en lagfaren domare när huvudförhandlingen hålls i förenklad form.

I annat fall än som avses i andra stycket är rätten vid huvudförhandlingen domför men en lagfaren domare om det med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad är tillräckligt att en domare sitter i rätten.

Om rätten består av tre lagfarna domare och någon av dessa får förhinder sedan huvudförhandlingen har påbörjats, är rätten domför med två lagfarna domare. *Lag (2016:244)*.

3 b §

[4005] Tingsrätten skall vid huvudförhandling i brottmål bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Om en av nämndemännen får förhinder sedan huvudförhandlingen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän.

Vid huvudförhandling i mål om brott för vilket inte är föreskrivet svårare straff än böter eller fängelse i högst sex månader är tingsrätten domför utan nämndemän, om det inte finns anledning att döma till annan påföljd än böter och det i målet inte är fråga om företagsbot.

Om det finns skäl för det, får antalet lagfarna domare utökas med en utöver vad som följer av första stycket. Detsamma gäller i fråga om antalet nämndemän. Om någon eller några av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandlingen har påbörjats gäller första stycket andra meningen i fråga om domförhet. *Lag (1997:391)*.

3 c §

[4006] Vid avgörande av mål utan huvudförhandling och vid prövning av frågor som hör till rättegången får tingsrätten ha den sammansättning som är föreskriven för huvudförhandling, om det föreligger särskilda skäl med hänsyn till målets eller frågans beskaffenhet. *Lag (1989:656)*.

3 d §

[4007] I tvistemål där förlikning om saken är tillåten ska tingsrätten alltid bestå av en lagfaren domare, om värdet av vad som yrkas uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Första stycket gäller inte, om en part första gången han ska föra talan i målet yrkar att allmänna regler ska tillämpas och därvid gör sannolikt att den bakomliggande tvisten rör ett högre värde eller att utgången annars är av synnerlig betydelse för bedömningen av andra föreliggande rättsförhållanden. Har talan väckts genom ansökan om betalningsföreläggande, ska den part som begär att målet överlämnas till tingsrätt senast i samband därmed framställa yrkande som nyss sagts.

Med värde enligt första stycket avses det värde som kan antas gälla vid tiden för talans väckande. Har talan väckts genom ansökan om betalningsföreläggande eller handräckning eller som enskilt anspråk i brottmål, avses värdet vid rättens beslut att tvisten ska handläggas som tvistemål. Vid bedömningen ska hänsyn inte tas till rättegångskostnaderna. *Lag (2010:1202)*.

3 e §

[4007 A] Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare får utföras av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän domstol, en

allmän förvaltningsdomstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

Bestämmelserna i 4 kap. 13 § gäller även för andra än domare när de utför åtgärder enligt första stycket. *Lag (2017:542)*.

4 §

[4008] Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall fastställa hur många nämndemän som skall finnas i varje domsaga.

Tingsrätten fördelar tjänstgöringen mellan nämndemännen efter samråd med dem. *Lag (1983:370)*.

5 §

[4009] En tingsrätt skall ha kansli på den eller de orter som regeringen bestämmer. Tingsrätten skall ha tingsställe på den eller de orterna om regeringen inte bestämmer annat. Tingsrätten får också ha tingsställe på annan ort som regeringen bestämmer. *Lag (2000:1455)*.

6 §

[4010] Tingsrätt skall hålla sammanträde så ofta det kräves för arbetet. Sammanträde för huvudförhandling (*ting*) skall hållas på tingsställe, om ej särskilda skäl tala för att sammanträdet hålles på annan ort. *Lag (1975:502)*.

7 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1990:443).

8 §

[4012] Utöver vad som följer av 3 b § får, vid prövning av vidlyftiga eller annars särskilt krävande mål om allmänt åtal i vilka bedömningen av ekonomiska eller skatterättsliga förhållanden har väsentlig betydelse, såsom särskilda ledamöter ingå, var för sig eller tillsammans,

1. en person som förordnats som ekonomisk expert enligt 4 kap. 10 a §, om det finns behov av särskild fackkunskap inom rätten i fråga om ekonomiska förhållanden,

2. en person som är eller har varit lagfaren domare i allmän förvaltningsdomstol, om det finns behov av särskild fackkunskap inom rätten i fråga om skatterättsliga förhållanden.

Om någon eller några av rättens ledamöter får förhinder sedan huvudförhandlingen har påbörjats, gäller 3 b § första stycket andra meningen i fråga om domförhet. Rätten får dock inte bestå av fler lagfarna domare än nämndemän. *Lag (1997:391)*.

9 och 10 §§

Paragraferna har upphört att gälla, 9 § enligt lag (2000:172) och 10 § enligt lag (1975:502).

2 kap. Om hovrätt

1 §

[4021] Hovrätt är överrätt i mål, som fullföljas från allmän underrätt. Den äger tillsyn över de domstolar, som höra under hovrätten.

2 §

[4022] Hovrätt ska som första domstol ta upp mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott som i utövningen av tjänsten eller uppdraget har begåtts av domare i allmän underrätt.

Hovrätt är i övrigt första domstol i mål, beträffande vilka detta föreskrivs i lag. *Lag (2008:156)*.

3 §

[4023] I varje hovrätt skall det finnas hovrättspresident, en eller flera hovrättslagmän samt hovrättsråd av vilka en eller flera skall vara vice ordförande. De skall vara lagfarna.

En hovrätt får vara indelad i avdelningar. Chef för en avdelning är presidenten eller en lagman.

Vid varje hovrätt skall det finnas ett kansli som hålls öppet för allmänheten på bestämda tider. *Lag (1998:1800)*.

4 §

[4024] Hovrätten är domför med tre lagfarna domare. I mål som överklagats från tingsrätt ska dock minst fyra lagfarna domare delta när hovrätten avgör målet, om tingsrätten bestått av tre lagfarna domare. Om en av de lagfarna domarna får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats, är rätten ändå domför. Fler än fem lagfarna domare får inte delta i hovrätten.

I brottmål gäller, i stället för bestämmelserna i första stycket, att hovrätten är domför med tre lagfarna domare och två nämndemän. Om en av de lagfarna domarna eller en av nämndemännen får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats, är rätten ändå domför. Fler än fyra lagfarna domare och tre nämndemän får inte delta. Om det inte finns anledning att döma till svårare straff än böter och om det i målet inte är fråga om företagsbot, är hovrätten domför även med den sammansättning som anges i första stycket. Detsamma gäller vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd ska hovrätten bestå av tre lagfarna domare. Ett prövningstillstånd som inte är begränsat enligt 49 kap. 14 a § första stycket får dock meddelas av en lagfaren domare, om frågan är enkel.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse eller efter det att ett överklagande har förfallit vid sammanträde som avses i 50 kap. 10 § eller 51 kap. 10 § är hovrätten domför med en lagfaren domare. Detsamma gäller vid beslut om undanröjande av tingsrättens avgörande sedan käromålet återkallats.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren domare i hovrätten eller, om de inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän domstol, en allmän förvaltningsdomstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

Bestämmelserna i 4 kap. 13 § gäller även för andra än domare när de utför åtgärder enligt femte stycket. *Lag (2017:542)*.

4 a §

[4025] Utöver vad som följer av 4 § får i hovrätten som särskilda ledamöter ingå, var för sig eller tillsammans,

1. en person som förordnats som ekonomisk expert enligt 4 kap. 10 a §, om det finns behov av särskild fackkunskap inom hovrätten i fråga om ekonomiska förhållanden,

2. en person som är eller har varit lagfaren domare i allmän förvaltningsdomstol, om det finns behov av särskild fackkunskap inom hovrätten i fråga om skatterättsliga förhållanden. *Lag (1985:415)*.

4 b §

[4026] Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall fastställa hur många nämndemän som skall finnas i hovrättens domkrets för tjänstgöring i hovrätten.

Hovrätten fördelar tjänstgöringen mellan nämndemännen efter samråd med dem. *Lag (1985:415)*.

5 §

[4027] Hovrätt skall sammanträda på den ort där den har sitt säte.

Sammanträde får också hållas på någon annan ort om det finns skäl till det.

Sammanträde skall hållas så ofta det krävs för arbetet. *Lag (1993:514)*.

6 §

[4028] Rikets hovrätter äro: Svea hovrätt, Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Nedre Norrland och hovrätten för Övre Norrland.

Om hovrätternas domkretsar förordnar regeringen. *Lag (1974:573)*.

7 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1975:502).

3 kap. Om högsta domstolen

---

5 kap. Om offentlighet och ordning m.m. vid domstol

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (2005:683).

1 §

[4081] En förhandling vid domstol ska vara offentlig.

Kan det antas att det vid en förhandling kommer att läggas fram uppgift, för vilken hos domstolen gäller sekretess som avses i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), får rätten, om det bedöms vara av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs, besluta att förhandlingen i den del som rör uppgiften ska hållas inom stängda dörrar. Även i annat fall får en förhandling hållas inom stängda dörrar, om sekretessen gäller enligt 35 kap. 12, 13 eller 17 § eller 36 kap. 1 eller 2 § offentlighets- och sekretesslagen eller, när det gäller domstolsförhandling under förundersökning i brottmål eller därmed likställt mål eller ärende, enligt 18 kap. 1, 2, 3 eller 17 § eller 35 kap. 1 eller 2 § samma lag. En förhandling ska alltid hållas inom stängda dörrar, om sekretessen gäller enligt 27 kap. 5 § andra och tredje styckena eller 34 kap. 4 § samma lag och det skulle strida mot avtal som avses där att uppgiften röjs vid förhandlingen.

Förhör med den som är under femton år eller lider av en psykisk störning får hållas inom stängda dörrar.

Är det annars för särskilt fall föreskrivet att förhandling får hållas inom stängda dörrar, ska det gälla. *Lag (2009:401).*

2 §

[4082] Tillträde till offentlig förhandling må, när rättens ordförande finner skäl därtill, vägras den som enligt vad är känt eller må antagas ej fyllt aderton år. *Lag (1974:239).*

3 §

[4083] Vid förhandling inom stängda dörrar må efter medgivande av rättens ordförande tjänsteman vid domstolen så ock den som för sin utbildning tjänstgör vid denna vara närvarande. När särskilda skäl äro därtill, må rätten medgiva även annan att närvara vid sådan förhandling.

4 §

[4084] Har en förhandling hållits inom stängda dörrar och har det då lagts fram uppgift, för vilken det hos domstolen gäller sekretess som avses i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), får rätten besluta att uppgiften inte får uppenbaras. *Lag (2009:401).*

5 §

[4085] Överläggning till dom eller beslut ska hållas inom stängda dörrar, om rätten inte finner att det kan ske offentligt. Hålls överläggning inom stängda dörrar, får, förutom rättens ledamöter, närvara endast sådan rättens tjänsteman som har att ta befattning med målet. När det finns särskilda skäl får rätten tillåta även annan att närvara vid sådan överläggning.

Avkunnande av dom eller beslut ska ske offentligt. I den utsträckning domen eller beslutet innehåller uppgift som omfattas av beslut om sekretess enligt 43 kap. 8 §

andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), ska dock avkunnandet ske inom stängda dörrar. *Lag (2016:502)*.

6 §

[4086] Om en part, ett vittne eller någon annan som ska höras inför rätten inte behärskar svenska, får rätten anlita en tolk. Om en misstänkt eller en målsägande i ett brottmål inte behärskar svenska, ska en tolk anlitas vid sammanträden inför rätten.

Rätten ska, om det är möjligt, förordna en tolk som är auktoriserad att vara tolk i målet. I annat fall ska en annan lämplig person förordnas. Om det vid domstolen finns en allmän tolk i det språk som det är fråga om, ska han eller hon anlitas.

Det som föreskrivs i första stycket om den som inte behärskar svenska gäller också den som behöver en tolk till följd av en hörselnedsättning eller talsvårigheter. Om det är lämpligt, får ett tekniskt hjälpmedel användas i stället för att en tolk anlitas.

Den som står i ett sådant förhållande till saken eller till en part att det kan anses minska hans eller hennes tillförlitlighet får inte anlitas som tolk.

Bestämmelser om anställande av allmän tolk och om anlitan av tolk för den som har en hörselnedsättning eller talsvårigheter meddelas av regeringen. *Lag (2015:429)*.

7 §

[4087] Den som anställs som allmän tolk eller eljest förordnas att biträda som tolk skall inför rätten avlägga ed, att han efter bästa förstånd skall fullgöra det uppdrag, som lämnats honom. Finnes anledning antaga att den som förordnas att biträda som tolk skall erhålla ytterligare uppdrag som tolk vid domstolen, må han avlägga ed som avser även framtida uppdrag. *Lag (1975:1288)*.

8 §

[4088] En tolk har rätt till skäligen ersättning för arbete, tidspillan och utlägg som uppdraget krävt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fastställer taxa som skall tillämpas vid bestämmande av ersättning. Ersättningen betalas av allmänna medel. *Lag (1984:131)*.

9 §

[4089] Det ankommer på rättens ordförande att upprätthålla ordningen vid rättens sammanträden och att meddela de ordningsregler som behövs. Ordföranden får utvisa den som stör förhandlingen eller på annat sätt uppträder otillbörligt. Ordföranden får också begränsa antalet åhörare i rättssalen för att undvika trängsel.

En bildupptagning i eller en bildöverföring från rättssalen får ske endast om det följer av lag. Rätten får förbjuda annans ljudupptagning eller ljudöverföring under ett förhör, om det kan antas att upptagningen eller överföringen besvärar den som hörs i sådan grad att det blir till men för utredningen.

Om någon som har utvisats tränger sig in i rättssalen eller om någon i övrigt inte lyder en tillsägelse som har meddelats för att upprätthålla ordningen, får rätten besluta att han eller hon omedelbart skall häktas och kvarbli i häkte så länge sammanträdet pågår, dock inte längre än tre dagar.

Om säkerhetskontroll i domstol finns särskilda föreskrifter. *Lag (2005:683)*.

Anm. Om underrättelse till konsulat när utlänning berövas friheten, se [4531:1].

10 §

[4090] Parter och andra som skall delta i ett sammanträde inför rätten skall infinna sig i rättssalen eller där sammanträdet annars hålls.

Om det finns skäl för det, får rätten besluta att en part eller annan som avses i första stycket i stället skall delta genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring. Vid bedömningen av om det finns skäl för ett sådant deltagande skall rätten särskilt beakta

1. de kostnader eller olägenheter som skulle uppkomma om den som skall delta i sammanträdet måste infinna sig i rättssalen, och
2. om någon som skall delta i sammanträdet känner påtaglig rädsla för att vara närvarande i rättssalen.

Ett deltagande enligt andra stycket får inte ske, om det är olämpligt med hänsyn till ändamålet med personens inställelse och övriga omständigheter.

Den som deltar i ett sammanträde genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring skall anses ha inställt sig inför rätten. *Lag (2005:683)*.

11 §

[4091] Om det finns skäl för det, får rätten besluta att syn skall hållas genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om det är olämpligt med hänsyn till bevisningens art och övriga omständigheter. *Lag (2005:683)*.

12 §

[4092] Rätten skall se till att de, som skall delta i ett sammanträde och som inte kan beredas plats i rättssalen, kan följa sammanträdet genom en ljud- och bildöverföring i en lokal som ställts i ordning för detta ändamål (sidosal).

Rätten får även låta åhörare som inte kan beredas plats i rättssalen följa sammanträdet genom en ljudöverföring eller en ljud- och bildöverföring i en sidosal.

Bestämmelserna i 9 § skall tillämpas också i fråga om en sidosal. *Lag (2005:683)*.

6 kap. Om registrering av uppgifter och handlingar**1 §**

[4101] Vid domstolen ska det föras register över alla mål. Registret ska utvisa tiden då varje mål kommit in, de åtgärder som vidtagits med målet, tiden för målets avgörande och, om missnöje anmälts eller överklagande kommit in, dagen då det skett och de åtgärder som vidtagits.

Handlingarna i målet ska föras samman till en akt.

När en part, en ställföreträdare, ett ombud, en försvarare eller ett biträde får ta del av en handling som innehåller sekretessbelagd uppgift, får ett förbehåll göras i enlighet med 10 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). *Lag (2017:176)*.

2 §

[4102] Av målregistret eller av akten skall det framgå

1. domstolens avgöranden i målet, när de har beslutats och vem eller vilka som svarar för beslutet, samt
2. vem eller vilka som svarar för gjorda anteckningar.

När omröstning har förekommit skall skiljaktiga meningar framgå av målregistret eller av akten. *Lag (2000:172)*.

3 §

[4103] Vid ett sammanträde skall följande antecknas:

1. tid och ställe för sammanträdet,
2. vilka som deltar i sammanträdet,
3. rättegångsfullmakter som ges muntligen inför domstolen,
4. när sammanträdet hålls inom stängda dörrar, anledningen till det,
5. parternas yrkanden och invändningar samt medgivanden eller bestridanden av motpartens yrkanden,
6. yrkanden av andra än parter samt parternas medgivanden eller bestridanden av sådana yrkanden,
7. den utredning som läggs fram,
8. vad som iakttas vid en syn på stället, samt
9. det som i övrigt förekommer vid ett sammanträde, i den mån det kan ha betydelse för parterna eller för högre rätt att det antecknas.

Anteckningarna skall göras i anslutning till sammanträdet.

Bestämmelserna i 4 kap. 13 § om jäv gäller för den som gör anteckningarna. *Lag (2000:172)*.

4 §

[4104] Vid ett sammanträde som hålls under förberedelsen av ett mål och som inte endast avser bevisupptagning skall utöver vad som anges i 3 § följande antecknas:

1. i korthet de omständigheter som parterna åberopar samt motpartens yttrande över dessa omständigheter,
2. de bevis som parterna vill åberopa och vad de vill styrka med varje bevis, samt
3. det som i övrigt behövs inför målets avgörande. *Lag (2005:683)*.

5 §

[4105] När ett bevis tas upp av en domstol som inte har att fatta något slutligt avgörande i målet eller ärendet, skall det upprättas ett protokoll över vad som förekommer. *Lag (2000:172)*.

6 §

[4106] I tingsrätt skall en berättelse som lämnas i bevissyfte dokumenteras genom en ljud- och bildupptagning, om det inte finns särskilda skäl mot det. En berättelse som lämnas i högre rätt får dokumenteras på samma sätt.

Om en berättelse som lämnas i bevissyfte inför domstol inte dokumenteras enligt första stycket, skall den dokumenteras genom en ljudupptagning eller, i den omfattning berättelsen kan antas vara av betydelse i målet, skrivas ned. Detta gäller dock inte vid huvudförhandling i Högsta domstolen.

Om berättelsen skrivs ned, skall parterna och den som hörts genast få tillfälle att kontrollera det som skrivits. Den som lämnat berättelsen skall tillfrågas om han eller hon har något att invända mot innehållet. En invändning som inte leder till någon ändring skall antecknas. Därefter får det som skrivits inte ändras. *Lag (2005:683)*.

6 a §

[4106 A] I tingsrätt ska det som iakttas vid syn dokumenteras genom en ljud- och bildupptagning, om det inte finns särskilda skäl mot det. Det som iakttas vid syn i högre rätt får dokumenteras på samma sätt. *Lag (2016:37)*.

7 §

[4107] Det som i detta kapitel sägs om mål gäller även ärenden som handläggs enligt denna balk. *Lag (2000:172)*.

7 kap. Om åklagare och om jäv mot anställda vid brottsbekämpande myndigheter

Anm. Rubriken har fått sin nuvarande lydelse enligt lag (2014:649).

1 §

[4121] Allmänna åklagare är:

- riksåklagaren och vice riksåklagaren,
- överåklagare och vice överåklagare, samt
- chefsåklagare, vice chefsåklagare och kammaråklagare.

Närmare bestämmelser om åklagarväsendet meddelas av regeringen. *Lag (2001:280)*.

2 §

[4122] Riksåklagaren är under regeringen högste åklagare och har ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet.

Vice riksåklagaren är riksåklagarens ställföreträdare. I övrigt får vice riksåklagaren i den omfattning som riksåklagaren bestämmer utföra de åklagaruppgifter som riksåklagaren får utföra.

Om det finns särskilda skäl får regeringen, efter anmälan av riksåklagaren, förordna en överåklagare att för viss tid fullgöra åklagaruppgifter som får utföras av vice riksåklagaren.

Under riksåklagaren har överåklagare ansvaret för åklagarverksamheten inom särskilda områden. *Lag (2004:1264)*.

3 §

[4123] Riksåklagaren och vice riksåklagaren anställs med fullmakt genom beslut av regeringen. *Lag (2001:280)*.

4 §

[4124] Allmänna åklagare utför åklagaruppgifter i tingsrätt och hovrätt. Endast riksåklagaren är emellertid allmän åklagare i hovrätt i mål som avses i 2 kap. 2 § första stycket.

Riksåklagaren är allmän åklagare i Högsta domstolen.

Riksåklagaren får förordna en annan allmän åklagare att utföra talan i Högsta domstolen. *Lag (2004:402)*.

5 §

[4125] Riksåklagaren, överåklagare och vice överåklagare får överta uppgifter som skall utföras av lägre åklagare. *Lag (2004:1264)*.

6 §

[4126] Om det för åklagare beträffande visst brott finns omständighet som skulle utgöra jäv mot domare, får han eller hon inte ta befattning med förundersökning, åtal för brottet eller annan åtgärd enligt denna balk. Detsamma gäller vid fullgörandet av andra åklagaruppgifter.

Jäv får inte grundas på åtgärd som en åklagare har vidtagit på tjänstens vägnar, eller gärning som förövats mot honom eller henne i eller för hans eller hennes tjänst.

Även om en åklagare är jävig, får han eller hon vidta åtgärder som inte utan fara kan uppskjutas.

En fråga om jäv mot åklagare prövas av en överåklagare. Jäv mot vice riksåklagaren och biträdande åklagare till riksåklagaren, överåklagare och vice överåklagare prövas dock av riksåklagaren. Jäv mot riksåklagaren prövas av honom eller henne. *Lag (2004:1264)*.

7 §

[4127] Inom åklagarväsendet får det finnas biträdande åklagare. Dessa åklagare får i den omfattning som regeringen bestämmer utföra uppgifter som skall utföras av allmän åklagare. Väckande eller fullföljande av åtal i Högsta domstolen får dock inte beslutas av någon annan än riksåklagaren.

Det får även finnas extra åklagare inom åklagarväsendet. Regeringen bestämmer i vilken omfattning extra åklagare får förordnas att utföra uppgifter som skall utföras av annan allmän åklagare än riksåklagaren eller vice riksåklagaren. Riksåklagaren får förordna extra åklagare att utföra talan i Högsta domstolen. *Lag (2004:1264)*.

8 §

[4128] För särskilda åklagare gäller vad som är föreskrivet för dem.

Ingen annan särskild åklagare än justitiekanslern eller en justitieombudsman får besluta att åtal skall väckas eller fullföljas i Högsta domstolen. *Lag (2001:280)*.

9 §

[4129] Det som anges i 6 § om åklagare tillämpas även på anställda vid Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen och andra anställda än åklagare vid Ekobrottsmyndigheten som har att vidta åtgärd eller meddela beslut i brottsbekämpande verksamhet. En fråga om jäv prövas av respektive myndighet.

Bestämmelser om jäv för anställda vid Polismyndigheten och Säkerhetspolisen finns i 7 § [507] polislagen (1984:387). *Lag (2015:445)*.

8 kap. Om advokater

1 §

[4141] För riket skall finnas ett allmänt advokatsamfund. Stadgar för samfundet fastställas av regeringen.

Advokat är den som är ledamot av samfundet. *Lag (1974:573)*.

2 §

[4142] Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz,
2. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
3. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,
4. har gjort sig känd för redbarhet, och
5. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1. Detsamma gäller antagningskraven

enligt första stycket 2 och 3 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han eller hon har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2 och 3. Detsamma gäller den som registrerats enligt 2 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige, under förutsättning antingen att verksamheten huvudsakligen omfattat svensk rätt eller att, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, den registrerade på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2–5.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall är förbjuden att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde.

Ordinarie domare, allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot. Detsamma gäller den som annars är anställd hos någon annan än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag. *Lag (2008:420)*.

2 a §

[4142 A] Den som är auktoriserad som advokat i en annan stat inom Europeiska unionen och utövar stadigvarande advokatverksamhet i Sverige under sitt hemlands titel, skall vara registrerad hos advokatsamfundet.

En sådan advokat skall uppfylla de villkor som anges i 2 § sjätte stycket. *Lag (1999:791)*.

3 §

[4143] Ansökan om inträde i advokatsamfundet eller registrering enligt 2 a § prövas av dess styrelse. *Lag (1999:791)*.

4 §

[4144] En advokat skall i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrotts honom och iaktta god advokatsed. En advokat är skyldig att förtiga vad han får kännedom om i sin yrkesutövning när god advokatsed kräver detta.

I advokatverksamhet som bedrivs i bolagsform får endast advokat vara delägare eller bolagsman, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

En advokat är skyldig att hålla sina huvudmäns pengar och andra tillgångar avskilda från det som tillhör honom själv. *Lag (2000:172)*.

5 §

Paragrafen har upphört att gälla enligt lag (1972:430).

6 §

[4145] Tillsyn över advokatväsendet utövas av advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd, vilka har att tillse att en advokat vid utförande av talan inför domstol

och i sin övriga verksamhet fyller de plikter som åvilar honom. Frågor om disciplinära ingripanden mot advokater enligt 7 § första–fjärde stycket prövas av disciplinnämnden och, i enlighet med vad som bestäms i stadgarna, av styrelsen.

En advokat är skyldig att lämna samfundet de uppgifter som behövs för tillsynen.

Justitiekanslern får begära åtgärd hos disciplinnämnden mot en advokat som åsidosätter sin plikt och hos styrelsen mot den som inte längre är behörig att vara advokat.

Den som har deltagit i handläggningen av ett tillsynsärende hos advokatsamfundet får inte obehörigen röja vad han därvid har erfarit om någons personliga eller ekonomiska förhållanden. *Lag (1997:273)*.

7 §

[4146] En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, ska uteslutas ur advokatsamfundet. När det gäller en sådan advokat som avses i 2 a § ska registreringen upphävas. Är omständigheterna mildrande, får advokaten i stället tilldelas en varning.

En advokat som annars åsidosätter sina plikter som advokat får meddelas en varning eller erinran. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får advokaten uteslutas ur samfundet eller, i fråga om en sådan advokat som avses i 2 a §, registreringen upphävas.

En advokat som tilldelas en varning får, om det finns särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtiotusen kronor.

Om det bedöms tillräckligt får disciplinnämnden, i stället för att tilldela en advokat erinran, göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

En advokat är skyldig att genast träda ur samfundet om det inträffar en sådan omständighet som gör att han eller hon enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, om inte styrelsen i fall som avses i 2 § sjätte stycket andra meningen medger undantag. Om advokaten inte träder ur samfundet, trots att han eller hon är skyldig att utträda, ska styrelsen förordna om hans eller hennes uteslutning. Detsamma gäller, om en advokat inte längre uppfyller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 1 och styrelsen inte medger att han eller hon får stå kvar som ledamot av samfundet. Om en sådan advokat som är registrerad enligt 2 a § fråntas rätten att uppträda som advokat i den stat där han eller hon är auktoriserad, ska styrelsen upphäva registreringen.

I beslut varigenom någon uteslutits ur samfundet får förordnas att beslutet genast ska verkställas. Detsamma gäller ett beslut att upphäva en registrering.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket andra meningen får inte åtalas av någon annan än Justitiekanslern. Åtal får väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt. *Lag (2008:420)*.

8 §

[4147] Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. Detsamma gäller den som vägrats registrering enligt 2 a § eller vars registrering upphävts enligt 7 §. Justitiekanslern får hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller disciplinnämnd. *Lag (1999:791)*.

9 §

[4148] Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i någon annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz när denne är verksam i Sverige. Därvid skall han använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han enligt den statens lag får tjänstgöra. Om rätten kräver det, skall den som uppger sig uppfylla kraven i första meningen förete bevis härför.

Första stycket första meningen omfattar bestämmelsen i 4 § andra stycket om advokatverksamhet i bolag endast i fråga om den som är skyldig att vara registrerad enligt 2 a §.

Advokatsamfundets styrelse skall underrätta behörig myndighet eller organisation i den stat där advokaten är auktoriserad om beslut i vilket det har konstaterats att han åsidosatt sina plikter som advokat. *Lag (2001:57)*.

10 §

[4149] Den som utan att vara behörig till det utger sig för att vara auktoriserad som advokat i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz, döms till böter. *Lag (2001:57)*.

11 §

[4150] Regeringen får föreskriva att bestämmelserna i detta kapitel om registrering av den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska unionen också skall omfatta den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz. *Lag (2001:57)*.

9 kap. Om straff och vite

Allm. anm. Lag (1985:206) om viten, se Tullkodex m.m./Tulllag, tullförordning, tullordning m.m. [2058:1].

1 §

[4161] En part, som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål, döms till böter. *Lag (1991:241)*.

2 §

[4162] Om en part mot bättre vetande för talan mot dom eller beslut, döms han till böter. *Lag (1991:241)*.

3 §

[4163] Försöker en part i tvistemål eller en målsägande i brottmål förhala rättegången genom påståenden eller invändningar, som är uppenbart ogrundade, eller genom innehållande av bevis eller någon annan otillbörlig åtgärd, döms han till böter. Vad nu sagts om part gäller också intervenient, även om han inte har ställning som part. *Lag (1991:241)*.

4 §

[4164] Vad i 1–3 §§ är stadgat äge motsvarande tillämpning beträffande ställföreträdare så ock ombud eller biträde.

5 §

[4165] Den som vid ett sammanträde inför rätten stör förhandlingen, bryter mot en ordningsregel eller ett förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, eller tar upp eller överför bild i strid mot 5 kap. 9 § andra stycket döms till penningböter. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

Första stycket skall tillämpas också i fråga om en sådan sidosal som avses i 5 kap. 12 §. *Lag (2005:683)*.

6 §

[4166] Röjer någon utan giltigt skäl vad enligt rättens eller undersökningsledarens förordnande inte får uppenbaras, döms han till böter. *Lag (1991:241)*.

7 §

[4167] Rätten får, om en part eller någon annan bör komma tillstådes eller infinna sig personligen vid en förhandling, förelägga vite. Om någon särskild föreskrift om föreläggande har meddelats, skall den gälla.

Skall ett föreläggande, som enligt särskild föreskrift skall förenas med vite, delges någon som vistas utom riket, får rätten underlåta att förelägga vite, om delgivning annars inte kan ske i den främmande staten. Om något vite inte har satts ut, får den förelagde inte åläggas något ansvar för de kostnader som kan ha uppstått till följd av att föreläggandet inte följts. Föreläggandet skall i övrigt vid den fortsatta handläggningen av målet anses jämställt med ett vitesföreläggande. *Lag (2000:564)*.

8 §

[4168] Vite får inte föreläggas när straff är utsatt.

Staten får inte föreläggas vite. *Lag (1987:747)*.

9 §

[4169] Bestämmelser i denna balk om att den som skall kallas till ett sammanträde skall föreläggas vite i vissa fall gäller inte den som är under femton år. Vite skall inte heller föreläggas om den som skall kallas fyllt femton men inte arton år och det finns anledning att anta att han eller hon inte kan infinna sig utan medverkan av vårdnadshavare eller annan som svarar för hans eller hennes vård och fostran.

Den omständigheten att något vite inte har förelagts hindrar inte att den unge kallas på nytt eller att i övrigt sådana åtgärder vidtas vid den fortsatta handläggningen av målet som skulle ha kunnat komma i fråga om vite hade förelagts.

Har den som skall kallas till ett sammanträde inte fyllt arton år, skall vårdnadshavare eller annan som svarar för den unges vård och fostran underrättas om kallelsen, om det inte finns särskilda skäl mot det. Om den som skall kallas är tilltalad gäller i stället bestämmelserna om underrättelse i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. *Lag (2002:381)*.

10 §

[4170] Ska någon hämtas till ett sammanträde inför rätten, får han eller hon, om inte annat följer av det som sägs nedan, inte omhändertas tidigare än vad som är nödvändigt för att han eller hon ska kunna inställas omedelbart till sammanträdet.

Om ett hämningsförsök tidigare har misslyckats, eller det annars på grund av vad som är känt om den som ska hämtas finns särskild anledning till det, får rätten eller Polismyndigheten besluta att han eller hon får omhändertas tidigare än vad som följer

av första stycket. Omhändertagande får i sådant fall äga rum högst sex timmar eller, om rätten beslutat, högst arton timmar tidigare än vad som följer av första stycket. Vid rättens prövning ska det särskilt beaktas vilka olägenheter det kan antas medföra att den som ska hämtas inte är närvarande vid sammanträdet inför rätten.

Den som har omhändertagits enligt andra stycket är skyldig att i avvaktan på inställelsen stanna kvar på den plats som bestäms av Polismyndigheten. Om den omhändertagne ska inställas i brottmål som tilltalad får han eller hon tas i förvar.

Den som har omhändertagits enligt denna paragraf får inte underkastas annan inskränkning i sin frihet än vad som krävs med hänsyn till ändamålet med omhändertagandet, ordningen eller allmän säkerhet. *Lag (2014:649).*